

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 30 mars 2011

Mål nr

B 1667-10

KLAGANDE

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

MOTPART

TM

Ombud och offentlig försvarare: Advokat TP

SAKEN

Miljöbrott

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom 2010-03-09 i mål B 2408-09

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom dömer Högsta domstolen TM för miljöbrott enligt 29 kap. 1 § miljöbalken till 30 dagsböter om 130 kr.

Advokaten TP tillerkänns för försvaret av TM i Högsta domstolen ersättning av allmänna medel med 38 601 kr varav 16 324 kr för arbete, 8 817 kr för tidspellan, 5 320 kr för utlägg, 420 kr för traktamente och 7 720 kr för mervärdesskatt.

TM ska till staten återbetala 7 720 kr av kostnaden för försvaret.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen, med ändring av hovrättens dom, ska döma TM för miljöbrott till dagsböter.

TM har bestritt ändring.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. TM (tidigare N) är i målet åtalad för miljöbrott enligt 29 kap. 1 § miljöbalken med påstående att han vid påfyllning av bensin till en bensinstation av oaktsamhet orsakat att det på marken släppts ut 350 liter bensin som typiskt sett kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse. Tingsrätten och hovrätten har ogillat åtalet.

Miljöbrott enligt 29 kap. 1 § första stycket a)

2. Bestämmelsen om miljöbrott i miljöbalken flyttades ursprungligen, utan någon ändring i sak, över från 13 kap. 8 a § brottsbalken i samband med att miljöbalken infördes. Bestämmelsen var då, i nu aktuell del, formulerad så att för miljöbrott dömdes den som med uppsåt förorenar mark, vatten eller luft på ett sätt som medför eller kan medföra sådana hälsorisker för människor eller sådana skador på djur eller växter som inte är av ringa betydelse. Den som av oaktsamhet begick en sådan gärning dömdes enligt 2 § för vållande till miljöstörning.

3. Efter lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 2007 (SFS 2006:1014, prop. 2005/06:182) stadgas numera att för miljöbrott döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet orsakar att det i mark, vatten eller luft släpps ut ett ämne som typiskt sett eller i det enskilda fallet medför eller kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse.

4. Bestämmelsen i 29 kap. 1 § första stycket a) miljöbalken omfattar således såväl uppsåtliga som oaktsamma gärningar avseende tre slag av brott, nämligen

- i) utsläpp av ett ämne som i det enskilda fallet medför en miljöskadlig förorening,
- ii) utsläpp av ett ämne som i det enskilda fallet kan medföra en miljöskadlig förorening, och
- iii) utsläpp av ett ämne som typiskt sett kan medföra en miljöskadlig förorening.

Brott enligt i) är ett s.k. skadedelikt och enligt ii) ett s.k. faredelikt. Båda brotten fanns redan före lagändringen. Brott enligt iii), som är nytt, är närmast utformat

som ett brott med s.k. presumerad fara (jfr Jareborg, Allmän kriminalrätt, 2001, s. 180 f.). Vilket brott det är fråga om kan inverka på tillämpningen av rekvisitet ”i en omfattning som inte har ringa betydelse”.

5. I målet är det fråga om tillämpning av bestämmelsen enligt iii) som alltså innefattar en legal presumtion för fara. För ansvar för sådant brott krävs, i motsats till vid brott enligt ii) (jfr NJA 2003 s. 659), inte att det är visat att det i det enskilda fallet förelåg fara för miljöskadlig effekt. Däri ligger t.ex. att den mottagande miljöns beskaffenhet saknar betydelse (a. prop. s. 59). Det avgörande är ämnets miljöskadlighet i sig och utsläppets storlek.

6. Bensin är ett sådant ämne som typiskt sett kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter. Det är utrett att en sådan mängd bensin rann ut på marken att omfattningen av den skada som utsläppet typiskt sett kan medföra inte har ringa betydelse.

Oaktsamhet

7. Det är klarlagt att utsläppet orsakades av att en luftningsventil var öppen, men utredningen ger inte tillräckligt stöd för att detta berodde på att TM var oaktsam. TM hade emellertid ansvar för att övervaka påfyllningen och att se till att den ägde rum under betryggande former. Eftersom så mycket som 350 liter bensin hann rinna ut måste utsläppet ha pågått under en förhållandevis lång tid. TM befann sig under en del av den tid utsläppet pågick i tankbilens förarhytt. Hans ärende dit var i och för sig arbetsrelaterat och motiverat, men han har uppehållit sig där längre än vad som kan anses försvarbart. Om han hade ägnat påfyllningen den uppmärksamhet som han borde ha gjort, skulle han ha kunnat förhindra en betydande del av utsläppet. Den delen av utsläppet kan inte anses ha ringa betydelse i bestämmelsens

mening. Att TM omgående vidtog åtgärder för att begränsa skadan saknar betydelse, eftersom det skedde efter att brottet avslutats.

Påföljden

8. För brottet är stadgat böter eller fängelse i högst två år. Enligt 29 kap. 5 § brottsbalken ska rätten vid straffmätningen, utöver brottets straffvärde, i skälig omfattning beakta bl.a. om den tilltalade efter förmåga sökt förebygga eller avhjälpa eller begränsa skadliga verkningar av brottet och får, om särskilda skäl påkallar det, döma till lindrigare straff än som är föreskrivet för brottet. En föreskrift av motsvarande innehåll som särskilt tar sikte på fall då någon ådragit sig ansvar enligt 29 kap. 1 § miljöbalken finns i 29 kap. 14 § miljöbalken.

9. TM vidtog omgående åtgärder som gjorde att så gott som all bensin kunde samlas upp och att utsläppet därmed i princip inte orsakade någon skada. Påföljden bör med hänsyn härtill bestämmas till minsta antalet dagsböter.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Dag Victor, Stefan Lindskog, Lena Moore (referent), Göran Lambertz och Johnny Herre
Föredragande justitiesekreterare: Carola Thelin